

## تدبر در حدیث و سیره معصومین (علیهم السلام) - استاد ضرابی

\*\*\*\*\*

بسم الله الرحمن الرحيم وصلى الله على محمد وآله الطاهرين

بیست و هفتم رجب ۱۴۴۵ مطابق با ۱۴۰۲/۱۱/۲۰

عید مبعث پیامبر رحمت محمد بن عبدالله (صلی الله علیه وآله)

سایه سار بعثت؛ بیست و هفتم رجب سالروز مبعث حضرت رسول اکرم(ص) را به پیشگاه اهلبیت عصمت و طهارت (علیهم السلام) به ویژه ولی عصر و حجت حق امام زمان (عج) و به همه دوستداران و ارادتمندان به مکتب رسالت و ولایت و همه مسلمانان و ستمدیدگان و محرومین جهان تبریک و تهنیت عرض می کنم.

السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا خَلِيلَ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا خَيْرَةَ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا خَاتَمَ النَّبِيِّينَ  
السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا سَيِّدَ الْمُرْسَلِينَ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا فَاتِحَ الْخَيْرِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مَعْدِنَ الْوَحْيِ وَ التَّنْزِيلِ السَّلَامُ  
عَلَيْكَ أَيُّهَا السَّرَاجُ الْمُنِيرُ السَّلَامُ عَلَيْكَ وَ عَلَى أَهْلِ بَيْتِكَ الطَّاهِرِينَ الطَّاهِرِينَ الْهَادِينَ الْمُهْدِيِّينَ

ای ثناگوی تو رب العالمین      آفریدت بهر اهداف برین

برد جسمت مسجد الاقصای دور      جان پاکت تا به دریاهاى نور

سینه ات بشکافت و قلبت بشست      از غم و از کینه ها وز رای سست

امیر مؤمنان علی(علیه السلام) می فرماید: «أَلَا وَإِنَّ بَلَيَّتَكُمْ قَدْ عَادَتْ كَهَيِّتِهَا يَوْمَ بَعَثَ اللَّهُ نَبِيَّهُ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - وَالَّذِي بَعَثَهُ بِالْحَقِّ لَنُبْلِلَنَّ بَلْبَلَهُ وَ لَتَغْرِبَنَّ غَرْبَهُ وَ لَتَسَاطُنَّ سَوَاطِنُ الْقُدْرِ حَتَّى يَعُودَ أَسْفَلُكُمْ أَعْلَاكُمْ وَ أَعْلَاكُمْ أَسْفَلَكُمْ - آگاه باشید تیره روزی ها و فتنه های شما همانند عصر قبل از بعثت پیامبر - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - بار دیگر روی آورده است. سوگند به خدائی که پیامبر - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - را به حق مبعوث کرد، سخت آزمایش خواهید شد و چون دانه هائی که در غربال ریزند یا غذائی که دردیگ گذارند، زیر و رو خواهید شد تا اینکه پائین شما به بالا، و بالای شما به پائین بیاید.» (نهج البلاغه، خطبه ۱۶)

### موضوع تدبر:

از فحوای کلام امیرالمؤمنین (ع) بر می آید، این نوع آزمون های خداوند در تمام زمان ها و مکان ها مصداق دارد و از سنت های همیشگی خداوند است که خوبان را جایگزین بدان کند سؤال این است که چه شاخصه های برای جداسازی خوبان از بدان در بعثت پیامبر (ص) پیش روی جهانیان قرار داده شده است تا خود را با آن تطبیق دهند؟

### پاسخ اجمالی:

خداوند در آیات دوم و سوم سوره عنکبوت می فرماید: «أَحْسِبِ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَ هُمْ لَا يُفْتَنُونَ - آیا مردم گمان کرده اند، همین که بگویند: ایمان آوردیم، رها می شوند و (به وسیله جان، مال، اولاد و حوادث) مورد آزمایش قرار نمی گیرند؟» امروزه حوادث غزه نمونه ای بارز برای جدا کردن

صف خوبان از بدان عالم است. امیرالمؤمنین (ع) درباره این نوع غربالگری در اولین خطبه خویش پس از بیعت مردم در سال ۳۵ هجری فرمود: «آن چه می گویم به عهده می گیرم، و خود به آن پایبندم. کسی که عبرت ها برای او آشکار شود و از عذاب آن پند گیرد، تقوا و خوشتنداری او را از سقوط در شبهات نگه می دارد». آنچه بعثت به عنوان دست آویز نجات برای حق طلبان عالم هدیه آورد به طور خلاصه: انقلاب ارزشها، تزکیه و پرورش روح، رساندن به مقام عبودیت، تحکیم وحدت انسانها، وساطت فیض الهی، احیای پیمان فراموش شده، ترویج فضائل اخلاقی، ایجاد و توسعه عدالت اجتماعی بود. خوشا به حال آنان که شخصیت و روح و روان خود را بر اساس آن ساخته و پرداخته کرده اند.

روز مبعث روز فخر انبیاست      مصطفی نور علی نور خداست

عید مبعث و عده گاه کبریاست      رستگاری، مژدگانی خداست

عید مبعث و عده قالو بلی ست      سر مکنونات هستی بر ملاست

### پاسخ تفصیلی:

اگر جهان در آستانه بعثت حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله) در انحطاط و بحران جهالت، غارتگری، ظلم و ستم، تضییع حقوق ضعیفان و محرومان، فساد و بی بند و باری، تبعیض و ناعدالتی، نگرانی و دلهره، دوری از اخلاق و انسانیت، می سوخت و تمام جوامع بشری را در آن روزگار به نوعی مبتلا ساخته بود، امروز همه شاهد هستیم که در عصر جاهلیت مدرن هزار بار بیش تر، شرک و بت پرستی، آزار پدر و مادر، کشتن فرزندان، ارتکاب اعمال زشت و فساد انگیز، کشتن افراد بی گناه، تجاوز به اموال یتیمان، بی عدالتی در توزیع اموال و امکانات عمومی، پایمال کردن حقوق دیگران، عهد شکنی و نادیده انگاشتن پیمانها و قوانین اجتماعی در ابعاد دحشت آور و غیر قابل باور، می پردازد، با این تفاوت که انسان امروز با تکیه بر تکنولوژی و انقلاب رسانه ای، سایه شیطانی خود را با نقاب فریب و خدعه بر همه عالم گسترانیده است و هرگز اتهام جاهلیت و کودک کشی و نسل کشی و وحشیگری را حاضر نیست آشکارا بپذیرد. اما وجدان های بیدار این واقعیت را درک می کنند و با همه توان خود به آغوش اسلام راستین پناه می آورند. و از سوی دیگر مجاهدین اسلام از میان مردم قهرمان ایران، یمن، لبنان، سوریه، فلسطین و دیگر آزادگان جهان، جان ها نثار راه آیین پیامبر رحمت می کنند و حماسه ها می آفرینند. در روایت آمده است: روزی قیس بن عاصم به نزد حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله) آمده و عرضه داشته: یا رسول الله! من در ایام جاهلیت هشت دختر خود را زنده به گور کرده ام، حالا چه کنم؟ پیامبر- صلی الله علیه و آله - فرمود: در مقابل هر دختر یک برده آزاد کن! هنگامی که قیس یکی از موارد زنده به گور کردن دخترانش را در حضور آن حضرت شرح می داد، رسول مهربان الهی در حالی که از شدت تأثر حلقه های اشک بر گونه های مبارکش می لغزید، از سنگ دلی و قساوت آن مرد جاهل تعجب کرده و به یارانش فرمود: «إِنَّ هَذِهِ لَقَسْوَةٌ وَمَنْ لَا يُرْحَمَ لَا يُرْحَمَ- این (عمل) سنگدلی است و هر کس رحم نداشته باشد، مشمول رحمت (الهی) نخواهد بود». و این تنها ملاکی نبود که پیامبر برای جهانیان بیان فرمود، اگر بخواهیم به مهم ترین برکات بعثت پیامبر رحمت است در این زمینه اشاره کنیم، باید به به شرح مواردی که در پاسخ اجمالی ذکر شد، بپردازیم:

زلفش رَسَنی فتاده در راه      تا هر که فِتد در آرد از چاه

بعثت رسول گرامی اسلام و انقلاب ارزشها: رسول گرامی اسلام هنگامی که معاذ بن جبل را به سوی یمن می فرستاد به او فرمود: «ای معاذ! آثار جاهلیت و رسوم باطل را بمیران و سنتهای متعالی اسلامی را در میان مردم ترویج کن!».

پیامبر(ص)، تأکید می فرمود: «أَلَا كُلُّ شَيْءٍ مِنْ أَمْرِ الْجَاهِلِيَّةِ تَحْتَ قَدَمِي مَوْضُوعٌ» بدانید تمام باورها و رسمهای ایام جاهلیت را زیر پای خود نهاده و باطل اعلام می کنم.» (سیره ابن هشام، ج ۴، ص ۲۵۰)

بعثت رسول گرامی اسلام و تزکیه و پرورش روح: قرآن کریم می خوانیم: «لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا مِنْ أَنْفُسِهِمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ» خداوند متعال بر مؤمنان منت نهاد هنگامی که در میان آنها پیامبری از جنس خودشان برانگیخت که آیات او را بر آنها بخواند و آنها را پاک کند و کتاب و حکمت بیاموزد، گرچه قبل از بعثت در گمراهی آشکاری بودند» (آل عمران/ ۱۶۴)

بعثت رسول گرامی اسلام و رساندن به مقام عبودیت: در قرآن می خوانیم: «وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ» جن و انس را نیافریدم جز اینکه مرا عبادت کنند.» (ذاریات / ۵۶) پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) از آغازین لحظات بعثت پیوسته تکرار می کرد که: «قُولُوا لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ تَقْلِحُوا» (بحار الانوار، ج ۱۸، ص ۲۰۲) و به مخاطبان خود این پیام را می رساند که رستگاری تنها و تنها در گرو بندگی خدای یگانه و نفی خدایان دیگر و بت پرستان است.

بعثت رسول گرامی اسلام و تحکیم وحدت انسانها: در قرآن می خوانیم: «كَانَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً فَبَعَثَ اللَّهُ النَّبِيِّينَ مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ وَأَنْزَلَ مَعَهُمُ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِيَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ فِي مَا اخْتَلَفُوا فِيهِ» (بقره / ۲۱۳)؛ «مردم (در آغاز امت واحدی بودند) سپس بنابر عللی در میان آنان اختلاف پدید آمد، پس خداوند نیز پیامبرانی را برانگیخت تا مردم را بشارت دهند و انذار کنند و به همراه آنان کتاب (آسمانی) فرستاد تا در میان مردم در مورد آنچه در آن اختلاف کرده بودند داوری کند.»

بعثت رسول گرامی اسلام و واسطه فیض الهی: در قرآن کریم می خوانیم: «وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ» - برای تقرب به درگاه الهی وسیله ای بجویید.» (مائده / ۳۵)

امام رضا (علیه السلام) می فرماید: «لَمَّا لَمْ يَكُنْ فِي خَلْقِهِمْ وَقَوَاهُمْ مَا يُكْمِلُوا لِمَصَالِحِهِمْ وَكَانَ الصَّانِعُ مُتَعَالِيًا عَنْ أَنْ يُرَى وَكَانَ ضَعْفُهُمْ وَعَجْزُهُمْ عَنْ إدْرَاكِهِ ظَاهِرًا لَمْ يَكُنْ بُدٌّ مِنْ رَسُولٍ بَيْنَهُ وَبَيْنَهُمْ مَعْصُومٌ يُؤَدِّي إِلَيْهِمْ أَمْرَهُ وَنَهْيَهُ» از آنجایی که در آفرینش مردمان و نیروهای نهفته در درون آنان، آنچه که مصالحشان را کامل کند وجود نداشت، و آفریدگار جهان، برتر از آن بود که (به چشم ظاهر) دیده شود و ضعف و ناتوانی آنان در ادراک ظاهری او بود، چاره ای جز این نبود که فرستاده ای معصوم میان او و آدمیان واسطه فیض باشد و امر و نهی الهی را به ایشان برساند» (بحار الانوار، ج ۱۱، ص ۴۰)

بعثت رسول گرامی اسلام و احیای پیمان فراموش شده: در قرآن کریم می خوانیم: «أَلَمْ أَعْهِدْ إِيَّاكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ» ای فرزندان آدم! مگر با شما عهد نکرده بودم که شیطان را نپرستید، همانا که او دشمن آشکار شماست.»

امیر مؤمنان علی (علیه السلام) فرمود: «وَاصْطَفَى سُبْحَانَهُ مِنْ وَلَدِهِ أَنْبِيَاءَ أَخَذَ عَلَى الْوَحْيِ مِيثَاقَهُمْ وَعَلَى تَبْلِيغِ الرِّسَالَةِ أَمَانَتَهُمْ لَمَّا بَدَّلَ أَكْثَرُ خَلْقِهِ عَهْدَ اللَّهِ إِلَيْهِمْ فَجَهِلُوا حَقَّهُ وَاتَّخَذُوا الْأَنْدَادَ مَعَهُ وَاجْتَالَهُمُ الشَّيَاطِينُ

عَنْ مَعْرِفَتِهِ وَاقْتَضَعَتْهُمْ عَنْ عِبَادَتِهِ فَبَعَثَ فِيهِمْ رَسُولَهُ وَوَاتَرَ إِلَيْهِمْ أَنْبِيَاءَهُ لِيَسْتَأْذِنُوهُمْ مِيثَاقَ فِطْرَتِهِ وَيَذْكُرُوهُمْ مَنْسِي نِعْمَتِهِ- (خداوند سبحان) از میان فرزندان آدم، پیامبرانی را برگزید و از آنان بر وحی پیمان گرفت و بر تبلیغ رسالت امانت آنان را، آنگاه که اکثر مردم عهد و پیمان الهی را تبدیل کرده و حق خدا را شناختند و در مقابل خداوند خدایان دروغین و بت‌های بی ارزش را پرستیدند و شیاطین آنان را از معرفت خدا باز داشته و از عبادت او جدا کردند. (در آن حال) خداوند پی در پی پیامبرانی را مبعوث نمود تا آنان را بر پیمان فطرت خویش وادار کنند و نعمتهای فراموش شده او را به یادشان آرند. « (نهج البلاغه، خطبه ۱)

بعثت رسول گرامی اسلام و ترویج فضائل اخلاقی: در حدیث معروفی از پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) وارد شده است: «إِنَّمَا بُعِثْتُ لِأَتَمِّمَ مَكَارِمَ الْأَخْلَاقِ- من برای تکمیل و توسعه زیباییهای اخلاقی مبعوث شده‌ام.» (مستدرک الوسائل، ج ۱۱، ص ۱۸۷)

امام صادق علیه السلام می فرماید: «قَالَ إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى خَصَّ رَسُولَ اللَّهِ ص بِمَكَارِمِ الْأَخْلَاقِ فَأَمْتَحِنُوا أَنْفُسَكُمْ فَإِنْ كَانَتْ فِيكُمْ فَأَحْمَدُوا اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ وَ ارْغَبُوا إِلَيْهِ فِي الزِّيَادَةِ مِنْهَا فَذَكَرَهَا عَشْرَةَ الْيَقِينِ وَ الْقَنَاعَةِ وَ الصَّبْرَ وَ الشُّكْرَ وَ الْحِلْمَ وَ حُسْنَ الْخُلُقِ وَ السَّخَاءَ وَ الْغَيْرَةَ وَ الشَّجَاعَةَ وَ الْمُرُوءَةَ - خداوند رسول خدا (ص) را بمکارم اخلاق مخصوص ساخت خود را بدان بیازمائید و اگر در شما باشد خدا را حمد کنید و فزونی آن را بخواهید و آن را ده شمرده: یقین، قناعت، صبر، شکر، حلم، حسن خلق، سخاوت، غیرت، شجاعت. مروت..» (بحار الأنوار، ج ۶۸، ص ۳۸۲ . ۲)

بعثت رسول گرامی اسلام و ایجاد و توسعه عدالت اجتماعی: در قرآن می خوانیم که خداوند به پیامبرش امر می کند: «قُلْ أَمَرَ رَبِّي بِالْقِسْطِ- بگو: پروردگارم مرا به عدالت فرمان داده است» (اعراف / ۲۹) امام صادق (علیه السلام) فرموده است: «كَانَ رَسُولُ اللَّهِ يُقَسِّمُ لَحَظَاتَهُ بَيْنَ أَصْحَابِهِ فَيَنْظُرُ إِلَى ذَا بِالسَّوِيَّةِ- رسول خدا (صلی الله علیه و آله) نگاه خود را در میان یارانش به طور مساوی تقسیم می کرد، گاهی به این و گاهی به آن دیگری به طور مساوی نگاه می کرد.» (بحار الانوار، ج ۱۶، ص ۲۶۰) چرا که خداوند در قرآن می فرماید: لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ- ما رسولان خود را با دلایل روشن فرستادیم و با آنها کتاب و میزان نازل کردیم، تا مردم به عدالت قیام کنند.» ( حدید / ۲۵)

امام علی علیه السلام در توصیف ذاکران فرمود: «يَأْمُرُونَ بِالْقِسْطِ وَيَأْتَمِرُونَ بِهِ ، وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيَتَنَاهَوْنَ عَنْهُ - به قسط ، فرمان می دهند و خود از آن ، فرمان می پذیرند و از منکر ، نهی می کنند و خود از آن ، اجتناب می نمایند» (نهج البلاغه ، خطبه ۲۲۲)

سخنمان را با گفتاری از امام صادق (علیه السلام) به پایان می بریم که نتیجه و خلاصه و حق سخن در این زمینه است: « إِنَّكَ قَدْ جُعِلْتَ طَبِيبَ نَفْسِكَ وَبَيِّنَ لَكَ الدَّاءُ وَ عُرِفَتْ آيَةُ الصَّحَةِ وَ دُلِّلْتَ عَلَى الدَّوَاءِ ، فَانْظُرْ كَيْفَ قِيَامِكَ عَلَى نَفْسِكَ- به یقین، تو را طبیب خودت قرار داده اند، درد و مرض را بر تو بیان کرده اند و نشانه های سلامتی را هم به تو آموخته اند و داروی درد را هم به تو راهنمایی کرده اند، پس بنگر که چگونه به سعادت خود می پردازی (و به خودت می رسی!)» (اصول کافی، ج ۲، ص ۴۵۴)

بت و بتخانه همه ذکر خدا می گویند سخن از اقرار و از غار حرا می گویند

حمد حق، مدح رسول دو سرا می گویند خلق عالم همه تبریک به ما می گویند

حکم توحید به ما و به شما می گویند  
بشریت چه نشستنی که مسیحت آمد  
وصلی الله علی محمد و آل محمد

همگی با نفس روح فزا می گویند  
حکم توحید به آوای فصیحت آمد